

Sprawozdanie z działalności Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie w 2024 roku

Od 1 stycznia do 31 marca 2024 obowiązki dyrektora Archiwum pełnił mgr Maciej Łyszczaż. Dyrektorem Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie od 1 kwietnia 2024 został dr Adam Korczyński. Po objęciu stanowiska przez nowego dyrektora i po konsultacji z Radą Naukową zmieniono dotychczasową strukturę organizacyjną Archiwum – przywrócono strukturę płaską¹.

W składzie Rady Naukowej w roku 2024 znajdowali się: prof. Waław Uruszczak (przewodniczący), prof. Piotr Borek (wiceprzewodniczący), mgr Joanna Łaskosz (sekretarz). W gronie członków Rady zasiadali: prof. Barbara Bilińska, dr Adam Korczyński (dyrektor), prof. Wojciech Krawczuk, dr Rita Majkowska, prof. Andrzej Mączyński, prof. Janusz Pezda, prof. Maria Stinia, prof. Krzysztof Stopka, ks. prof. Józef Wołczański, prof. Karol Życzkowski. Posiedzenia Rady Naukowej odbyły się 20 marca, 17 kwietnia (spotkanie nieformalne z nowo wybranym dyrektorem) i 8 maja. W posiedzeniach wzięli również udział sekretarz generalny PAU prof. Szczepan Biliński i prezes PAU prof. Jan Ostrowski. Wszystkie posiedzenia miały miejsce w siedzibie Archiwum Nauki.

Posiedzenia Komisji Konkursowej, mającej za zadanie wyłonienie nowego dyrektora, w składzie: dr Rita Majkowska, prof. Jan Ostrowski, prof. Tomasz Pudłocki, prof. Waław Uruszczak (przewodniczący) i prof. Karol Życzkowski, odbyły się w siedzibie Archiwum Nauki 17 stycznia, 22 lutego, 28 lutego i 6 marca.

Obsada etatowa Archiwum Nauki w roku 2024 wynosiła: 9,5 etatu (PAN) i 2,5 etatu (PAU) przed zmianą dyrektora, a następnie 5,5 etatu (PAN) i 2,5 etatu (PAU) po zmianie dyrektora. W gronie pracowników Polskiej Akademii Nauk są mgr Ewa Dziurzyńska (kustosz), Bogusław Hajduk, dr Adam Korczyński (dyrektor), Jolanta Krawczyk (pełnomocnik ds. finansowych),

¹ Zarządzenia nr 7 Dyrektora Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie z 9 maja 2024 w sprawie zmiany dotychczasowej struktury organizacyjnej w Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie.

mgr Paulina Krzywda (kustosz), mgr Joanna Laskosz (kustosz), mgr Małgorzata Mrówka (kustosz), mgr Marta Tylka (kustosz) i dr Bernadeta Wilk (kustosz). W gronie pracowników zatrudnionych przez Polską Akademię Umiejętności są mgr Agnieszka Nowakowska, mgr Maciej Piróg (archiwista) i mgr Marzena Włodek (kustosz).

Kluczową sprawą dla Archiwum Nauki w roku 2024 była realizacja zaleceń pokontrolnych Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych z roku 2023. W związku z powyższym Archiwum Nauki zrealizowało następujące zalecenia NDAP: rozpoczęło aktualizację przepisów kancelaryjnych i archiwalnych (w grudniu 2024 prace zawieszono w związku z planem wprowadzenia w 2025 EZD w kancelarii PAN i podlegających jej jednostkach nieposiadających osobowości prawnej); rozpoczęło użytkowanie Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej (ZoSIA) i rozpoczęło uzupełnianie w nim informacji bieżących o zasobie Archiwum Nauki PAN i PAU; przywrócono w archiwum zakładowym układ zgodny ze spisami zdawczo-odbiorczymi i wznowiono prace porządkowe nad dokumentacją przekazaną do archiwum zakładowego; rozpoczęło porządkowanie materiałów archiwalnych jednostek PAN – pierwszą część zespołów uporządkowano, trwają prace w kolejnych zespołach. Wznowiono też starania o pozyskanie niezbędnych dla funkcjonowania Archiwum nowych powierzchni magazynowych.

W roku 2024 Archiwum Nauki PAN i PAU przeprowadziło siedem wizytacji w podległych archiwach zakładowych instytutów PAN w Krakowie: w Instytucie Farmakologii (16 IV), Instytucie Botaniki (26 IV), Instytucie Ochrony Przyrody (24 V), Instytucie Katalizy i Fizykochemii Powierzchni (28 V), Instytucie Fizyki Jądrowej (21 VIII), Instytucie Metalurgii i Inżynierii Materiałowej (29 VIII) i w archiwum zakładowym Oddziału PAN w Krakowie (23 IV).

Bernadeta Wilk i Adam Korczyński jako przedstawiciele Archiwum Nauki PAN i PAU towarzyszyli także kontrolom przeprowadzanym przez Archiwum Narodowe w Krakowie w archiwach zakładowych poszczególnych instytutów PAN: w Instytucie Języka Polskiego (14 V), Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią (27 V), Instytucie Ochrony Przyrody (11 VI, 23 VII), Instytucie Systematyki i Ewolucji Zwierząt (25 VI), Instytucie Fizjologii Roślin im. Franciszka Górskiego (16 VII, 19 VII), Instytucie Katalizy i Fizykochemii Powierzchni (3 IX), Instytucie Mechaniki Górniczej (4 X), Instytucie Metalurgii i Inżynierii Materiałowej (8 X), Instytucie Fizyki Jądrowej (22 X), Instytucie Botaniki (14 XI).

Ponadto, w ramach „Wspierania działań archiwalnych 2024” przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, Archiwum Nauki PAN i PAU brało udział w realizacji zadania publicznego „Opracowanie archiwalne spuścizn uczonych: Bronisława Piłsudskiego (1866–1918) i Heleny Anny

Wereszyckiej (1907–1995)”². W konsekwencji od 1 lipca do 31 grudnia opracowano wraz z pełnymi inwentarzami dwa zespoły archiwalne: spuścizna Bronisława Piłsudskiego (1866–1918), sygnatura K III – 157 pod kierunkiem dr Bernadety Wilk i spuścizna Heleny Anny Wereszyckiej (1907–1995), sygnatura K III – 152 opracowana pod kierunkiem mgr Pauliny Krzywdy. Inwentarze obydwóch zespołów w roku 2025 zostaną udostępnione w wersji cyfrowej na stronie internetowej Archiwum Nauki i w portalu Szukaj w Archiwach.

Zakończono II etap wspólnego projektu PAU i Archiwum Nauki PAN i PAU przy dofinansowaniu Fundacji Wacława Felczaka (Wacław Felczak Alapítvány) w Budapeszcie, obejmującego opracowanie, stworzenie inwentarza i digitalizację spuścizny Wacława Felczaka (1916–1993), sygnatura K III – 145; prace prowadzono pod kierunkiem mgr. Macieja Piroga.

W ramach projektu *PAUart-5. Katalog zbiorów naukowych i artystycznych. Źródła ikonograficzne i ich kontekst dokumentacyjny*³, w roku 2024 Archiwum Nauki opracowało łącznie 782 fotografie ze spuścizn uczonych: Walerego Goetela (1889–1972), sygnatura K III – 36 (opracowanie mgr Joanna Laskosz, 221 fot.), Stanisława Kutrzeby (1876–1946), sygnatura K III – 11, (opracowanie mgr Małgorzata Mrówka, 428 fot.) i Karoliny Lanckorońskiej (1898–2002), K III – 150 (opracowanie mgr Marzena Włodek, 133 fot.).

Do zasobu Archiwum Nauki trafiły nabytki archiwalne pochodzenia kancelaryjnego Polskiej Akademii Umiejętności po 1989 r. Księgowość, ok. 0,20 mb, dopływ; Polskie Towarzystwo Toksykologiczne, ok. 0,30 mb, dopływ; Fundacja Botaniki Polskiej im. Władysława Szafera, ok. 0,90 mb, nabytek. Materiały archiwalne pochodzenia prywatnego objęły dopływy do spuścizn Marii Cyrus-Sobolewskiej, ok. 0,02 mb, nabytek; Bogdana Kamieńskiego, ok. 0,11 mb, dopływ; Władysława Konopczyńskiego, ok. 0,6 mb, nabytek (depozyt ujawniony); Jacka Laberscheka, ok. 3,5 mb, nabytek; Władysława Natansona, ok. 0,02 mb (+ w formie cyfrowej dwa zeszyty) dopływ.

Do inwentarzy zasobu bibliotecznego ogółem wpisano 415 pozycji (PAU – 196, PAN – 49, Henryk Barycz – 170). Dzięki zakupom i przekazom wpłynęły do księgozbioru Archiwum 24 pozycje (PAU – 16, PAN – 8), a jako dar 221 egzemplarzy wydawnictw zwartych i czasopism (PAU – 180, PAN – 41). Na koniec 2024 r. księgozbiór zawierał 15 275 jednostek inwentarzowych. Do bazy bibliotecznej wprowadzono 496 rekordów. Ogólna liczba rekordów w bazie wynosi 12 176.

² Umowa nr 67/WDA 2024 z 1 lipca 2024 pomiędzy Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych a Polską Akademią Umiejętności.

³ Umowa nr NPRH/DN/SP/494959/2021/10 z 13.07.2022 pomiędzy Ministrem Edukacji i Nauki a Polską Akademią Umiejętności.

W pracowni naukowej zanotowano 363 wizyty. Deklaracje użytkowników umożliwiające korzystanie z materiałów archiwalnych złożyło 107 osób. Udostępniono 4677 jednostek archiwalnych, 986 woluminów wydawnictw zwartych, 356 woluminów czasopism, 546 plików elektronicznych, 6459 fotografii i 48 klisz szklanych.

Konserwacji materiałów archiwalnych poddano dokument Jana Kazimierza ze spuścizny Jerzego Smoleńskiego (K III – 170); niesygnowaną akwarelę (widok Wisły i Kościoła Mariackiego) Kazimierza Mityry ze spuścizny Mieczysławy Mityry-Dobrowolskiej (K III – 114) i Akta majątkowe Polskiej Akademii Umiejętności – Zawoja (ogółem 125 kart). Konserwację wykonała Pracownia Konserwacji Dzieł Sztuki AMC Sztuka, Aleksandry Ciesielczyk. Księgozbiór odkwaszono i oprawiono introligatorsko. Odkwaszenie 64 woluminów (30 kg) przeprowadzono w Klinice Książki Biblioteki Jagiellońskiej. Zabiegom introligatorskim poddano 50 woluminów – firma introligatorska „Zet” B. Bartel.

Archiwum Nauki PAN i PAU wspólnie z Instytutem Historii UJ zorganizowało w dniach 18–19 listopada międzynarodową konferencję naukową *Między ideą wolności uniwersytetu a nowymi realiami. Uczelnie wyższe wobec wyzwań nowoczesnego świata w Polsce i Europie w latach 1918–1939*. Konferencji towarzyszył pokaz archiwalniów.

W dniach 28–29 listopada, podczas konferencji *Różne potrzeby, różne rozwiązania. Udostępnianie w archiwum, bibliotece, muzeum* zorganizowanej przez Zakład Archiwistyki Wydziału Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Archiwum Państwowe w Poznaniu i Polską Akademię Nauk – Bibliotekę Kórnicką, dr Adam Korczyński (Archiwum Nauki PAN i PAU) i dr Ewa Skotniczna (Instytut Historii Sztuki i Kultury UPJP2) zaprezentowali *Katalog zbiorów artystycznych i naukowych PAUart w kontekście oczekiwań i potrzeb współczesnych użytkowników archiwów, bibliotek i muzeów*.

Oboje są też autorami wystawy *Z Fototeki Lanckorońskich... Josef Wlha, fotograf i dokumentalista Monarchii Austro-Węgierskiej*, która miała miejsce w Sali Wystawienniczej Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie. Kuratorką wystawy była mgr Joanna Laskosz (Archiwum Nauki PAN i PAU). Wystawę, od 12 lipca do 30 sierpnia zrealizowano w ramach projektu PAUart. Było to jednocześnie wydarzenie gościnne Festiwalu Miesiąca Fotografii w Krakowie. Wystawie towarzyszył katalog⁴. Głównym partnerem wystawy były Wodociągi Miasta Krakowa S.A.

⁴ *Z Fototeki Lanckorońskich... Josef Wlha, fotograf i dokumentalista Monarchii Austro-Węgierskiej* – katalog wystawy, Kraków 2024.

Joanna Laskosz i Marzena Włodek były autorkami wystawy cyfrowej *Wojciech Narębski na dalekiej północy...*⁵. Joanna Laskosz była też kuratorką autorskiej wystawy Hieronima Sińskiego (Biblioteka Główna AGH) – *Piwnica pod Baranami – archiwalia*. Wystawę można oglądać w Archiwum Nauki PAN i PAU od 2 października 2024 do 7 kwietnia 2025.

Oprócz wystaw w Archiwum Nauki zorganizowano łącznie 30 pokazów archiwalnych z udziałem różnotematycznych materiałów archiwalnych. Pokazy dla gości z zagranicy (m.in. z Węgier, Mongolii i Azerbejdżanu) i dla studentów krakowskich uczelni zrealizowali bądź uczestniczyli w nich Ewa Dziurzyńska, Adam Korczyński, Paulina Krzywda, Maciej Piróg i Marzena Włodek.

Praktyki archiwalne w Archiwum Nauki PAN i PAU odbyło 12 praktykantów.

Opracował
Adam Korczyński

⁵ https://archiwumnauki.pan.pl/?page_id=6297 (dostęp: 31.01.2025).